

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

середовищ для розвитку критичного мислення у технічній освіті, а також із оцінюванням ефективності запропонованих підходів у практиці викладання.

Список використаних джерел:

1. Гоголюк П.Ф., Гречин Т.М. Теорія автоматичного керування: навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. 280 с.
2. Конверський А.Є. Критичне мислення: підручник для студентів закладів вищої освіти. Київ: Центр навчальної літератури, 2024. 340 с.
3. Тягло О.В. Критичне мислення: навчальний посібник. Харків: Вид-во Харківського національного університету внутрішніх справ, 2008. 188 с.

СИВОКОНЬ Юрій Михайлович

**МЕТОДИ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ
ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «КЛАСИЧНИЙ ТАНЕЦЬ»**

У сучасних умовах глобальної трансформації мистецької освіти та інтенсивної цифровізації культурного простору особливої ваги набуває підготовка фахівців, здатних не лише до технічно досконалого відтворення складного хореографічного тексту, а й до глибокого аналітичного осмислення кожного аспекту своєї професійної діяльності. Традиційна методика викладання класичного танцю, яка впродовж десятиліть базувалася переважно на репродуктивному підході та жорсткій ієрархічній системі взаємодії між педагогом та студентом за принципом дзеркального копіювання, сьогодні потребує докорінного переосмислення через активне впровадження інноваційних стратегій суб'єкт-суб'єктного навчання. Стрімкий розвиток сучасної хореографії вимагає від виконавця не просто автоматизму, а високого рівня усвідомленості, що дозволяє зберігати здоров'я апарату та забезпечувати художню переконливість образу. Актуальність зазначеної проблеми зумовлена об'єктивною необхідністю виховання інтелектуально активного хореографа, який володіє розвиненими навичками критичного мислення для самостійної та концептуальної інтерпретації класичної спадщини, ефективного розв'язання складних композиційних завдань та швидкої адаптації до динамічних і часто

Проблема формування критичного мислення та всебічного розвитку професійної компетентності майбутніх хореографів у контексті запитів сучасної вищої школи активно досліджується українськими науковцями, серед яких слід назвати Т. Бородіну, О. Гриценко, С. Твердохліба, М. Ткаченко та ін.

Специфіку інтеграції класичного танцю з іншими фаховими дисциплінами для формування цілісних компетентностей вивчають В. Башкірова, О. Нестеров, В. Федь та ін., акцентуючи увагу на важливості міждисциплінарних зв'язків, що дозволяють глибше зрозуміти природу хореографічного мистецтва. Вагомий

внесок у розробку інноваційних методик мистецької освіти зробили О. Плахотнюк, Г. Полякова, Л. Мова, О. Реброва, Ю. Стребкова та ін.

Мета статті полягає у розгляді специфічних методів розвитку критичного мислення майбутніх фахівців хореографічного мистецтва в процесі опанування дисципліною «Класичний танець».

Розгляд поняття критичного мислення в контексті хореографічної підготовки дозволяє визначити його як складний та багатогранний когнітивний процес, що охоплює здатність здобувача освіти приймати зважені рішення на основі аналізу власних м'язово-суглобових відчуттів, синтезувати складну музичну та пластичну інформацію, а також критично оцінювати результативність виконання технічних елементів з позицій анатомічної доцільності та естетичної цілісності. Цей тип мислення не є простою сумою накопичених теоретичних знань, а виступає як активна інтелектуальна позиція, що дозволяє сучасному фахівцю свідомо відокремлювати конструктивні методи роботи від застарілих догм [3].

При цьому структура зазначеного феномену є ієрархічною та інтегрує в собі когнітивний компонент, що передбачає глибоке знання логіки руху, емоційно-ціннісний складник, спрямований на усвідомлення художнього образу, а також діяльнісний аспект, який безпосередньо проявляється у здатності до миттєвої корекції помилок безпосередньо у процесі виконання. Основні функції критичного мислення в такому разі полягають у забезпеченні тотального самоконтролю виконавця над кожною фазою руху, рішучому запобіганні механічному та бездумному копіюванню запропонованих зразків, а також у постійному стимулюванні творчого пошуку найбільш оптимальних засобів пластичної виразності [4].

У межах цього процесу класичний танець відіграє ключову роль, оскільки він являє собою чітко впорядковану систему, де кожен рух базується на фундаментальних законах фізики та естетики. Заняття даною дисципліною професійно тренують розум майбутнього митця, адже студенту необхідно одночасно контролювати безліч деталей, починаючи від правильного положення кистей рук і закінчуючи розворотом стопи. Вивчення суворих академічних правил класичного танцю дає можливість навчитися системно аналізувати матеріал, розкласти складні па на прості елементи та глибинно розуміти специфіку роботи тіла, що стає першим кроком до формування аналітичного погляду.

Серед ключових методів розвитку критичного мислення у процесі вивчення дисципліни «Класичний танець», ми пропонуємо впроваджувати такі інноваційні практики як метод компаративного аналізу виконавських шкіл «Полілог традицій», в межах якого здійснюється ретельний перегляд та аналіз виконання ідентичних варіацій представниками різних світових хореографічних шкіл. Студентам важливо усвідомити, як саме ідеологічні та культурні особливості різних країн вплинули на нюанси виконання рухів або динаміку

стрибків, оскільки це стимулює їх до свідомого вибору власної виконавської стилістики. Сутність цього методу полягає у виявленні відмінностей у роботі опорного апарату та музичних акцентах, що змушує студента не просто спостерігати, а критично осмислювати варіативність класичної норми через порівняння академічних стандартів [1].

Не менш важливим у цьому контексті є метод біомеханічної деконструкції «Анатомічний пазл», де під час вивчення складних обертів викладач пропонує студентам самостійно визначити критичний момент порушення вертикальної осі. Розуміння того, як центр ваги зміщується під час виконання складних вправ, дозволяє студенту не лише уникати професійних травм, а й працювати значно продуктивніше. Шляхом групового обговорення того, як саме має відбуватися комплексна взаємодія різних груп м'язів для стабілізації корпусу, студенти поступово приходять до розуміння фізичної природи кожного руху, що повністю виключає сліпе наслідування зовнішньої форми на користь функціональності [2].

Також надзвичайно дієвим інструментом виступає метод рефлексивного щоденника «Професійний самоаналіз», який передбачає регулярну фіксацію студентом не тільки переліку вправ, а й глибоку письмову рефлексію щодо успішності засвоєння комбінацій. Такий підхід допомагає структурувати процес навчання, перетворюючи його з набору випадкових зауважень на послідовну траєкторію особистісного розвитку. Для підвищення ефективності рекомендується використовувати структуровані запитання, які спонукають до пошуку альтернативних способів розподілу ваги тіла, що сприяє розвитку здатності до самооцінювання та перетворює суб'єктивний досвід на об'єктивне знання.

Інноваційний підхід «Педагогічний реверс» полягає у залученні студентів до пошуку та логічного виправлення штучно створених помилок, що спонукає майбутнього фахівця до миттєвого аналізу дій та підсилює інтелектуальну складову виконавського процесу, що формує навички професійної експертизи, де вміння бачити причину помилки є ціннішим за вміння просто її констатувати. Наприклад, викладач може свідомо продемонструвати неправильний розподіл зусилля, а студент повинен не лише вказати на технічний недолік, а й пояснити його наслідки для подальшої координації.

Метод контекстуального моделювання технічних ризиків «Адаптивний інтелект» полягає у створенні штучних умов, що потребують термінового коригування техніки. Такі вправи вчать студентів швидко реагувати на непередбачувані обставини сцени, розвиваючи здатність до екстреного аналізу та прийняття раціональних рішень у нестандартних ситуаціях. Разом із цим надзвичайно продуктивним є метод семантичної деконструкції «Смислова вертикаль», де студенти пояснюють етимологічне значення назви руху, що допомагає зрозуміти внутрішню естетичну логіку елемента та уникнути формалізму, наповнюючи кожен жест глибоким змістом [3].

Для максимального розширення методичного інструментарію доцільно використовувати метод евристичного діалогу «Питання до тіла», під час якого студент самостійно припускає найскладніші моменти переходу ваги перед початком виконання нової вправи. Це стимулює прогностичну функцію мислення, яка є невід'ємною частиною професійної майстерності хореографа. Крім того, впровадження методу взаємного рецензування «Партнерський аудит» дозволяє студентам практикуватися у наданні конструктивної критики, що не лише розвиває їхню спостережливість, а й вчить сприймати зауваження як інструмент вдосконалення [4].

Реалізація зазначеного комплексу методів дозволяє перетворити урок класичного танцю з монотонного тренування на високоефективну інтелектуальну лабораторію. Методичні рекомендації включають обов'язкове чергування фаз фізичного навантаження з фазами вербального аналізу, що дозволяє інтегрувати когнітивний досвід безпосередньо у м'язову пам'ять. При цьому важливо, щоб викладач виступав не як єдине джерело істини, а як модератор дискусії, що спрямовує студентів до самостійних висновків.

Підсумовуючи, можемо стверджувати, що системний розвиток критичного мислення у майбутніх фахівців в галузі хореографічного мистецтва постає визначальною складовою їхньої успішної соціалізації, яка дозволяє особистості вийти за межі суто технічного функціонування. Сучасний ринок праці вимагає від хореографа гнучкості та здатності до критичного переосмислення власного доробку, що закладається саме на етапі фахової підготовки завдяки використанню сучасних методів аналізу та рефлексивних практик.

Подальші наукові пошуки доцільно спрямувати на проектування цифрових інструментів оцінювання когнітивного розвитку студентів та розробку мультимедійного забезпечення для біомеханічного контролю рухів, оскільки встановлення зв'язку між критичним мисленням і профілактикою травм є вагомим чинником для забезпечення професійної стабільності та зміцнення трудового потенціалу представників хореографічної галузі.

Список використаних джерел:

1. Гриценко О. Е., Бородіна Т. М. Розвиток м'яких навичок здобувачів хореографічної освіти через призму професійної майстерності викладача в освітньому процесі. Актуальні проблеми мистецької педагогіки. 2025. Вип. 1 (8). С. 6–9. URL: <https://artstudies.pdpu.edu.ua/index.php/artstudies/article/view/147/138> (дата звернення: 23.04.2026).
2. Нестеров О. М., Башкірова В. В., Федь В. В. Формування професійних компетентностей хореографа через інтеграцію класичного та народно-сценічного танцю. Педагогічна академія: наукові записки. 2025. № 24. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17737528>.
3. Твердохліб С. С. Розвиток аналітично-творчого мислення й творчого потенціалу майбутніх учителів хореографії в процесі інтерпретаційної

діяльності. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. № 62, т. 1. С. 133–137. URL: https://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/62/part_1/29.pdf (дата звернення: 23.04.2026).

4. Ткаченко М. В. Формування готовності майбутніх хореографів до застосування проєктних технологій у професійній діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 011. Полтава, 2023. 273 с. URL: <https://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/10/dysertacziya-tkachenko-m.v..pdf> (дата звернення: 23.04.2026).

СИЗЬОН Олександр Олександрович

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ

Сучасна освітня парадигма орієнтується на формування ключових компетентностей, серед яких особливе місце посідає критичне мислення як здатність до аналізу, оцінювання інформації, аргументованого прийняття рішень та розв'язування проблем. У контексті професійної підготовки майбутніх учителів фізики розвиток критичного мислення набуває особливої значущості, оскільки фізика як наука передбачає глибоке розуміння закономірностей природи, уміння аналізувати явища та робити обґрунтовані висновки.

Критичне мислення майбутнього вчителя фізики розглядається як інтегративна якість, що поєднує логічне, аналітичне та рефлексивне мислення, а також здатність до наукового пізнання. Воно забезпечує не лише ефективне засвоєння фахових знань, але й готовність до їх практичного застосування у педагогічній діяльності, зокрема в організації навчального процесу, постановці проблемних завдань та розвитку пізнавальної активності учнів.

Здатність ефективно працювати з інформаційними ресурсами, самостійно здобувати знання та застосовувати їх на практиці є важливою перевагою фахівця для професійного зростання у відповідній галузі [1]. Саме тому освітній процес у закладах вищої освіти доцільно будувати на проблемно-орієнтованій основі, спрямовуючи його на розвиток інтелектуальних умінь і критичного мислення майбутніх учителів.

Критичне мислення полягає у здатності аналізувати інформацію, що є необхідною умовою навчання протягом життя та адаптації до змін у сучасному світі. Воно передбачає відкритість до нових ідей у поєднанні з їх критичним осмисленням. Важливою складовою є також уміння оцінювати інформацію не лише на основі власних знань, а й з позицій наукового світогляду [2].

Критичне мислення є надзвичайно важливим у вивченні фізики, оскільки ця наука ґрунтується не на запам'ятовуванні фактів, а на розумінні закономірностей, аналізі явищ і перевірці гіпотез. Воно дає змогу учням

formation in the process of teaching the discipline "automatic control theory"	середовищі: особливості формування у процесі викладання дисципліни «теорія автоматичного управління»	
Yurii Syvokon Methods for developing critical thinking of future specialists in the field of choreographic art in the process of studying the discipline "classical dance"	Сивоконь Юрій Методи розвитку критичного мислення майбутніх фахівців в галузі хореографічного мистецтва в процесі вивчення дисципліни «класичний танець»	335
Oleksandr Syzon Critical thinking as a component of the professional training of a future physics teacher	Сизьон Олександр Критичне мислення як складова професійної підготовки майбутнього вчителя фізики	339
Svitlana Sytnik Psychological factors of critical thinking of future psychologists	Ситнік Світлана Психологічні чинники критичного мислення майбутніх психологів	341
Andrii Sychov Ways to improve critical thinking when teaching the discipline "calculation and design of industry equipment"	Сичов Андрій Шляхи підвищення критичного мислення при викладанні дисципліни «розрахунок і конструювання обладнання галузі»	349
Olha Soroka Critical thinking in the structure of transversal competencies of future teachers: content and ways of formation	Сорока Ольга Критичне мислення у структурі трансверсальних компетентностей майбутніх учителів: зміст і шляхи формування	351
Tatiana Stritievych Critical thinking in the training of fine arts and design professionals	Стрітьєвіч Тетяна Критичне мислення у підготовці професіоналів з образотворчого мистецтва та дизайну	355
Oleksandr Suslynets Critical Thinking: Countering Disinformation	Суслинець Олександр Критичне мислення: протидія дезінформації	358
Iryna Tamozhska Professionally oriented	Таможська Ірина Професійно	360